

# HET BLAD DER BEZWAARDEN

## binnen de synodocratie

Een lezer vraagt me, mijn meening te zeggen: moeten onze menschen nu niet dat komende blad der bezwaarden binnen het kamp der uitwerpers gaan steunen?

Antwoord: natuurlijk niet. Dat blad is wel de ergste poging, niet van die menschen in hun bedoeelingen, maar van den kwaden geest, die de kerk in slaap wil sussen, om de vrijmaking te geynte houden.

In ons artikel: „Een lawine van schorsingen“ deden we alleen die aanhalingen uit de stichtingscirculaire etc., die we aantreffen in een artikel van den synodocratischen ds Vellenga. Sindsdien werden ons door vriendelijke hand toegezonden de stukken zelf. Daaruit citeren we nog:

a) het wordt een „eigen KERKELIJK orgaan“; en dus: officieel richtingsorgaan binnen die preekstoelgemeenschap, die er ginds nu eenmaal is nadat men ons uit elkaar geslagen heeft; b) het wil blijvend een plaats innemen binnen hun kerken, de kerken der bezwaarden dus: m.a.w. de afgod der bestaande eenheid wordt gediend; men zegt niet in het geloof: wij zullen belijden, en handelen en dan afwachten wat er gebeurt, maar men bindt de profetie aan de mogelijkheden, die er ginds zijn: „er staat geschreven“, dat komt ná: „er is geschied“; c) men zal niet verzwaren, waarom men niet met de vrijmaking meegaat; m.a.w. men zal zich van de zonde slechts in zóóver vrijmaken, als de zondaren-in-synode goedvinden; want anders zou men weten, dat hetzelfde lot hen wachtte, dat ons wachtte: ook wij maakten ons alleen vrij van zonden, en toen werden we weggedaan.

Summa summarum: men zal óók de vrijmaking bestrijden, en weigeren. Men blijft net als ds De Graaf: revisionist tot in den dood. Revisie zoeken is prachtig, als ge door geen besluit gedwongen wordt, zelf te zondigen. Wie echter zich laat dwingen tot zondigen, is geen revisionist, maar een capitulant, die wat napruttelt. En die door dat napruttelen, dat de „Ridderbussen“ goedmoedig aankijken, zich nog wijs maakt, dat hij profeteert. Als ik een bepaalde zonde EERST GA DOEN, heb ik de scherpe punt van mijn protest ertegen afgeslepen, eer ik van wal steek. Bovendien: de vervangingsformule van '46 wordt hier niet onacceptabel genoemd. Ze moet alleen maar weg, wijl ze PRACTISCH kwaad doet. Ook deze auteurs zijn het dus eens met het beschouwen en behandelen van de kinderen als deelende in de wederbarende genade. Ook zij doopen dus zoo de kinderen (doopen is behandelen). Ook zij begraven dus De Cock voor de tweede maal, nu bij de ketters. Dit blad doet kwaad als bedwelmingsmiddel. En ook zijn redacteurs laten hun broeder door een ander hoeden. Zij doen, wat ons verboden werd. En laten dat zoo. K. S.

poosje, als wij „gevestigd“ zullen heeten, zullen weer anderen extremist heeten in onderscheiding van ons. 't Is allemaal een beetje belachelijk, omdat men nu eens uitgaat, in zijn benaming, van principieele positiebepaling, en dan weer van gegeven feitelijkheid en stabiliteit van kring. Stabiliteit van zijn getalssterkte met name en de daarin heerschende denkbeelden.

Daarom is meestal de naam „extremist“ een hulpelees gestotter in den mond van aristocraatjes, die ten doode opgeschreven zijn.

Ze zijn n.l., geestelijk gesproken, dik geworden, „vet“, ontoegankelijk voor bezinning op principes, die hetzij voor 't eerst, hetzij opnieuw erkenning vragen, en daarom worstelen moeten.

Neem een voorbeeld uit '44 en daarna.

Laat alle referendarissen en soortgelijke verkeners van volksbewegingen eens onkundig van de feiten, doe hun een blinddoek voor, en vraag hun:

wie is extremist? de man, die een preekstoel ontzegt aan wie bezwaren heeft tegen een zinnetje van 1942-1905, en niet belooft, niets te leeren, wat daarmee niet ten volle overeenkomt; Of de man, die een preekstoel om die reden niet verbiedt; en lees hun dan dat zinnetje ook nog eens voor uit een boekje; ze zullen allemaal zeggen: extremist is hij, die den preekstoel om zoo'n reden ontzegt. Gij weet dan, dat Ridderbos het moet zijn, en de lieden van de classis Den Haag, Hoek b.v.

Neem hun dan het blinddoekje af, en laat ze als verkeners los op den vaderlandschen bodem. Vraag hun: waar is de extremist? Ze zullen dan zeker zeggen: bij Greijdanus en Schilder. Ze zullen ook hun antwoord, dat nu op de gegevens van wat zij bij geruchte zoal vernamen, zóózeer „beschermen“ tegen hun eigen bedenkingen, dat zij binnen 'n ommezien de zaak op den kop zullen zetten: niet: Ridderbos bond ze aan zijn ideeetje, maar: Schilder bond ze aan zijn ideeetje. Je kunt zulke nonsens immers lezen? In Amerika en in „De Strijdende Kerk“?

Denk aan de dagen van de Reformatie. Erasmus zat te gnuiven: hij de gematigde man; en lieden als de latere calvinisten de extremist. Maar wij zien 't een beetje anders. Wij zeggen: humanist de één, Woordgeloovige de ander.

De term extremist is dan ook zoo iets als een voetbal: 't ééne oogenblik hier, 't andere daar. Ridderbos dacht waarschijnlijk: Kuyper is het gulden midden, Schilder extremist aan den eenen kant, Verkuyll aan den anderen kant. Nu heeft hij zich laten gebruiken om Schilder weg te werken. De Verkuyll's dringen op, en de Bavincks, en wat meer extremist was. Bij hen is Kuyper vergeten, al gunnen zij allemaal een synode 't baantje van de decoratie van zijn graf met kerkeleke bloemen. De „kerk“ is nu eenmaal bij velen een zachte nurse: ze doet zulke „lieve“ dingen, en o zoo piëteitvol, meneer; je moet er af en toe een traantje om wegpinken. Je moet natuurlijk juist daarom de schrikkelijke woorden, die de kerk af en toe gebruikt, b.v. bij schorsingen, „gematigd“ opnemen; want als je die woorden leest, zooals ze er STAAN, dan ben je extremist. En nu is het eind van de historie, dat dr Ridderbos over een stuk of wat jaren extremist zal heeten, en de Verkuyll's de lieden van het midden.

Maar het zal allemaal even dom zijn met die tituluur. Want de vraag is maar: waar is het recht? Is het extreem, als je weigert, de kerk te binden aan een formule, dat ze straks toch weer gaan veranderen? Neen. En is het altijd dogmatisch extreem, als je de binding aan zoo'n formule er door jaagt? Neen. Daar kan b.v. de drift van de gekrenkte trots achter liggen; de hoogmoed van een groep, die dacht: nu zijn we zoo ongeveer erigenamen van de leiderspositie van „H. H. K.“, en nu zullen ze daar ons weerspreken.....??? in het openbaar?

Ik ken dus geen extremist-van-professie. Ik ken alleen de tegenstelling van waar en vals, van recht en onrecht, van vergissing of fout of zonde, die losgelaten wordt en beleden dan wel van zulk eene, waarin men zich vastblijft, omdat het nu eenmaal je leidersroem kost, als je openlijk erkent: we hebben Gods naam abusievelijk gebruikt om zijn kinderen te slaan als waren ze honden.

En zoo staat het nu ook met den naam extremist onder ons. Laat dat leelijke woord nu maar blijven haken achter dat stemhokje, waar zoo'n drukte over gemaakt is. Ik weet heel goed, dat, toen ik als mijn meening publiceerde: wel stemmen, en in afwachting van de resultaten van Amersfoort dezen keer dan maar kijken, welke man van de gepresenteerde kandidaten het dichtst bij u staat in de ten uitvoer legging van een program voor korten

tijd, sommigen zeiden: nu gaat hij uit het midden naar de grens toe: extremist? Anderen dachten: nu gaat hij van de grens naar het midden toe: niet meer extremist? Maar we moeten nuchter blijven: en ons niet afgeven met de psychotechnische bravourstukjes van den jongen dr Ridderbos, die ook al fantaseerde, dat K. S. de „uitersten“ (extremiteiten) bij elkaar wou trekken. Deze waard vertrouwt zijn gasten, en degenen, die zijn geestelijke familie uit de herberg gezet heeft, naar zichzelf: de gegeven grootheid bij-een-houden, en dat doen deemoeds met behulp van principieele uitspraken, die hanteerbaar zijn, en als 't eenmaal gebeurd is, dan volhouden om het prestige.

Maar zooals ik voor mezelf dit dwaze dilemma afwijs, zoo doe ik het ook voor mijn kerkgenooten. Inzake die ééne stemming in overgangspannende heb ik zóó geredeneerd: er komen er TOCH honderd in de Kamer, al doen we niet dan wel mee; en nu wij nog niet het terrein kunnen overzien, wat den volgende keer wel mogelijk zal zijn, nu willen we meehelpen, hen, die de volksvertegenwoordiging in critieke tijden op zij gingen zetten of heelemaal op zij willen gooien naar huis te sturen of op een afstand te houden. Want anders hebben we heelemaal niets meer te praten over de vraag, hoe WIJ over een paar jaar ons zullen laten hooren in de volksvertegenwoordiging. Anderen denken daar anders over. Fiat. Maar ik noem hen geen extremist.

Extremist noem ik alleen wie zoo dwaas is, aldus te WILLEN heeten.

En die dwaze wil is in beginsel bij hen, die vóór alles rekenen in den stijl van de ruimtelijke voorstelling van een groep, die zij TOT ELKEN PRIJS in haar grenzen behouden willen zien.

Zoo zie ik de synodocraten, met hun afgod: bestaande groeps-eenheid.

Zoo ook ieder, die in de A.R.P. blijven wil, hoe ook de uitkomst moge zijn van de door Amersfoort gewenschte ontmoeting met de leiding der partij.

Conclusie: laten we elkaar geen extremist schelden, maar samen bidden om het charisma eener juiste probleemstelling. Wie de probleemstelling der synodocraten overneemt die is extremist-in-beginsel, eer hij het weet.

K. S.

## DE ACHTERGROND

### van een radicale onderwijsvernieuwing X (Slot)

Het „nieuwe Christendom“.

Voor de kerk heeft Kees Boeke evenmin waardeering als de Quakers dit hebben. De kerk heeft immers Jezus' leer veranderd. En bovendien Jezus zelf stichtte nooit zoo'n organisatie. \*)

De leer van Jezus, zooals Kees Boeke die opvat, dat is het Nieuwe Christendom. Dat Neo-Christendom vat hij aldus samen:

„Het Neo-Christendom erkent geen „God“, geen „kerk“, geen dogma, dus ook geen professie, geen liturgie of ritueel, geen Wet, geen hemel en geen hel, geen „verlossing-door-het-bloed“, geen Bijbel als onfeilbaar „Woord Gods“.....

„Het lijkt wel of alles wat het gebouw des geloofs in stand hield, is omvergehaald. En toch..... 't eigenlijke staat nog: het innerlijk beleven in de stilte van ons hart van de tere dingen, die het wezen altijd zijn geweest voor de gelovige, die Jezus liefheeft, ze zijn niet aangeraakt.

Ook als de brokstukken van de tempel van het oude Christendom om mij heen verspreid liggen, dan nog kan ik bidden tot mijn hemelse Vader, kan ik „geheime omgang vinden“ met Hem!“ \*\*)

Huiveringwekkende consequentie van de innerlijke heidsreligie! De lijn van 't Quakerisme is hier wel tot het uiterste afgeleiden. Het innerlijke „goddelijk“ leven is 't eigenlijke. Als men dat maar overhoudt kan men God en zijn dienst den rug toekeren.

Neo-Christendom wordt dit genoemd. Laten we deze pseudo-religie echter bij den waren naam noemen: neo-paganisme, heidendom!

Dit heidendom is evenzeer te verwerpen als de afgoderij met ras en bloed. Het is verrijder van vorm door zijn aanbidding van 't hooge, edele, teere, mysterieuze, goddelijke in den mensch.

Maar beide staan in onverzoonlijke antithese tot het Christendom, het schriftuurlijk Christendom.

Beide negéeren het Koningschap van Christus en zetten den mensch op den troon.

Valsche profetie.

Wij kunnen dan ook niet volstaan met deze leer af te wijzen als een wijsgeerige theorie. Wij hebben hier te doen met een profetisch getuigenis, dat het heele leven betreft. Dat is veel gevaarlijker dan een theorie. In 't licht der Schrift hebben we hier te doen met de valsche profetie, die driestweg de eenvoudige, klare wijsheid van Gods Woord in 't aangezicht weersprekt.

Ze ligt in de lijn, die begonnen is in het paradijs bij

het: „Is het ook, dat God gezegd heeft?“, die verder de eeuwen doorloopt en die culmineeren zal in de verschijning van den grooten Wetteloze, den Antichrist.

En als we letten op 't geheel van Kees Boeke's ideeën, over den mensch, de samenleving en de religie, dan moeten we tot de conclusie komen, dat deze valsche profetie de grondslagen uiteenrukt van het menschenleven zooals het naar Gods scheppingsorde moet zijn.

Het christelijk geloof, de moraal, het gezag, het recht, het gezin, de kerk, de staat, ze worden stuk voor stuk bedreigd.

De gezagsloosheid is al een zeer ontstellend symptoom!

En als deze profetie de grondslagen van het menschenleven heeft weggeduwd, komt ze met het tooverwoord eener nieuwe ordening: de innerlijke zelftucht van den mensch, de zelftucht van de groep. Die nieuwe ordening moet er komen door middel van de opvoeding.

Wij moeten daarom den invloed van Kees Boeke niet onderschatten. Ook v. Overbeke zegt in zijn bekende boek van hem: „Zijn invloed is niet gering.“ \*\*)

Hij heeft een sterke stelling ingenomen in het geestelijk front. Zijn ijveren voor onderwijsvernieuwing heeft een veel diepere en wijdere strekking.

Wat te waardeeren valt.

Als wij tegenover deze ideologie beslist afwijzend staan betekent dit niet, dat er geen plaats zou zijn voor eenige waardeering voor het werk van dezen hervormer. Integendeel, op dezelfde wijze als Bavinck het goede weet te waardeeren bij de Reform-paedagogen.

Als wij ir Boeke, dien wij hoogachten als een edel en hoogstaand mensch, als een harde werker, en iemand met ongetwijfeld paedagogische talenten hooren spreken over zijn opvoedkundige idealen, dan is er nog veel, dat wij in hem kunnen waardeeren.

Zijn liefde tot het kind. Zijn oprechte, eerlijke bedoeling om het beste voor het kind te zoeken. De grotere vrijheid, die hij wil voor het kind om zich naar aanleg en aard te ontwikkelen. Hij wil een rustige sfeer voor de kinderen, ver van radio en film. Hij wil een sobere levenswijze, geen te groote luxe. Het gezin wordt gewaardeerd. Hij legt nadruk op de groote waarde van harden en geregelde arbeid, vraagt eerbied voor dezen arbeid, ook den handenarbeid. Het werk op de Werkplaats is geen star systeem, maar groeit naar gelang de omstandigheden zijn. Hij heeft

\*) Kindergemeenschap, bl. 257.

\*\*) Idem, bl. 261, 262.

\*\*) v. Overbeke, Hedendaags Paed. Revell, bl. 140.

een vernu  
examens  
sluitingsp  
Hij vraag  
voeder-le  
heropleidi  
En wat  
stand geb  
dering af  
aangedaan  
Met groot  
beste vo  
tieve leer  
schap w  
Maar a  
slagen  
wij besliss  
Hier li  
die weera  
gen van  
De Chris  
Tegen  
humanist  
we orden  
tere were  
deerbare  
heeft gep  
voor de  
Die Op  
niet de  
ons Chri  
Zij lee  
Christus  
Zij sp  
Christus  
gemoeds  
een nieu  
Het oi  
zus Chri  
sene leve  
te funda  
gen wij  
daagsche  
Jezus  
leiding e  
Christus  
van 't s

100) D  
verband.

De her  
derheden  
Op We  
kiesvere  
openbare  
onderwe  
braakpol  
Het is  
Revoluti  
laatste  
hoofdzak  
Spr. me  
Wereld  
deze „de  
de crisis  
we allen  
beginsel  
heid, en  
ginsalpo  
Deze  
vandaag  
Indi-po  
meedoer  
komt er  
waarna  
nen gev  
de steek  
Islamiti  
moeten  
Z., welk  
kiesing  
nabije,  
Eerst  
zich af  
niet be  
maar o  
voordoe  
gaderin  
revoluti  
weet h  
Prof. i  
brochur  
maal g  
rede aa  
niet wa  
dat Pr  
dan de  
weet, s  
heeft r  
kant. 2  
zijde b  
Indisch  
Die  
gaat o  
Da L.  
Rupper  
arbeide